

מיישוב למדינה – אחדות ומחלוקת

איך משתמשים במילון? בבגרות כתוב "הציגו מושג" — וההגדרה חייבת לבוא מהחומר שלמדתם, לא מהקטע. לכן: קוראים את המושג, מכסים את ההסבר ואומרים אותו במילים שלכם. בסוף בודקים את עצמכם במשחק ההתאמה שבעמוד הנושא.

הנושא במבט כולל

| מושג                             | מה צריך לדעת                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|----------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| מוכנות היישוב היהודי לקבל עצמאות | יש מוסדות לאומיים, תשתית כלכלית, כוח צבאי, מערך שירותים בתחום הכלכלי-חברתי, בשלות של התודעה הלאומית. אם יפלו צבאות ערב, תהיה זו פלישה למדינה עצמאית וריבונית, והדבר יקל על גיוס דעת הקהל העולמית לבלימת הפלישה. כינון מדינה ריבונית יאפשר גיוס חובה והגדלה של הכוח היהודי הלוחם, שהיו הכרחיים בתנאי המלחמה הקשים.                                                                   |
| מיישוב למדינה - רקע              | בשנות ה-40 התמודד היישוב עם שאלת המדינה היהודית: כיצד להשיגה ומה יהיה אופיה. פילוג בין הזרמים: ההסתדרות והמפא"י מול הרוויזיוניסטים, והמחתרות מול ההנהגה הממסדית.                                                                                                                                                                                                                    |
| אחדות ומחלוקת ביישוב             | אחדות: שיתוף פעולה במוסדות הלאומיים (הסוכנות, ההסתדרות, ההגנה), נגד המנדט. מחלוקת: הסזון (1944-1945) - פעולת ההגנה נגד האצ"ל; תנועת המרי העברי (1945-1946) - שיתוף פעולה של ההגנה, האצ"ל והלח"י נגד הבריטים; פירוק האצ"ל והלח"י על ידי הממשלה הזמנית (תהליך שנמשך במהלך 1948, אחרי הכרזת המדינה). ההחלטה על הקמת ממשלה זמנית והכרזת המדינה איחדה את היישוב סביב מטרה לאומית משותפת. |
| דרכי ההתמודדות עם המנדט          | ההסתדרות ומפא"י: שיתוף פעולה מדיני ודיפלומטי עם בריטניה ובין-לאומי.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| הכרזת המדינה וראשית המדינה       | מועצת העם החליטה על הכרזת מדינה עם סוף המנדט, 14 במאי 1948.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| המאבק נגד המנדט בשנות ה-40       | הספר הלבן (1939): הגבלת עלייה וקרקעות - היישוב הגיב במאבק.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| פרשת אלטלנה (יוני 1948)          | למה הפרשה עוררה מחלוקת כה עזה ההחלטה של בן-גוריון לירות על האוניה הביאה לירי הדדי, הרוגים ופצועים ולאובדן נשק חיוני למדינה. הפרשה כמעט הפכה למלחמת אזרחים, בעיצומה של מלחמה הרת גורל. הנהגת היישוב ראתה בסירוב אצ"ל למסור את הנשק סירוב לקבל את מרות הממשלה, וניסיון למרד. בגין ראה בכך רדיפה פוליטית נגד הימין.                                                                    |

מבוסס על חומרי עמוד הנושא באתר ועל מוקדי הלימוד של משרד החינוך (תכנית אשנב). חומר לתרגול ולחזרה עצמית.